Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 13ης Μαρτίου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 93/13/ΕΟΚ – Καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές – Άρθρο 6, παράγραφος 1, και άρθρο 7, παράγραφος 1 – Αρχή της ισοδυναμίας – Συμβάσεις ενυπόθηκου δανείου – Ρήτρα βάσει της οποίας ο καταναλωτής βαρύνεται με τα έξοδα της σύμβασης – Αγωγή για την αναγνώριση της ακυρότητας – Αποσβεστική προθεσμία άσκησης της αγωγής με αίτημα την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών – Διαφορετικές αποσβεστικές προθεσμίες άσκησης της αγωγής για την αναγνώριση της ακυρότητας καταχρηστικής συμβατικής ρήτρας και της αγωγής με αίτημα την εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων»

Στην υπόθεση C-230/24,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Juzgado de Primera Instancia nº 8 de La Coruña (πρωτοδικείο αριθ. 8 La Coruña, Ισπανία) με απόφαση της 12ης Μαρτίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Μαρτίου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

MF

κατά

Banco Santander SA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Jääskinen, πρόεδρο τμήματος, M. Condinanzi και R. Frendo (εισηγήτρια), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Spielmann

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Banco Santander SA, εκπροσωπούμενη από τους G. Fernández-Bravo, C. García Vega και J. Rodríguez Cárcamo, abogados,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

– η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την A. Pérez-Zurita Gutiérrez,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την I. Galindo Martín και τον P. Kienapfel,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της αρχής της ισοδυναμίας και των άρθρων 6, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της MF, καταναλώτριας, και της Banco Santander SA, με αντικείμενο αγωγή για την αναγνώριση της ακυρότητας ρήτρας σύμβασης δανείου λόγω του καταχρηστικού χαρακτήρα της.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες οι καταχρηστικές ρήτρες σύμβασης μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, τηρουμένων των σχετικών όρων της εθνικής νομοθεσίας, δεν δεσμεύουν τους καταναλωτές, […]».

4 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, προς το συμφέρον των καταναλωτών, καθώς και των ανταγωνιζόμενων επαγγελματιών, να υπάρχουν τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα, προκειμένου να πάψει η χρησιμοποίηση των καταχρηστικών ρητρών στις συμβάσεις που συνάπτονται από έναν επαγγελματία με καταναλωτές.»

Το ισπανικό δίκαιο

Ο γενικός νόμος περί προστασίας των καταναλωτών και των χρηστών

5 Το Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 1/2007 περί κυρώσεως του κωδικοποιημένου κειμένου του γενικού νόμου περί προστασίας των καταναλωτών και των χρηστών και άλλων συμπληρωματικών νόμων), της

16ης Νοεμβρίου 2007 (BOE αριθ. 287, της 30ής Νοεμβρίου 2007, σ. 49181), κύρωσε το κωδικοποιημένο κείμενο του νόμου αυτού, ο οποίος τροποποιήθηκε με τον νόμο 5/2019 (στο εξής: γενικός νόμος περί προστασίας των καταναλωτών και των χρηστών).

6 Το άρθρο 82, το οποίο επιγράφεται «Έννοια των καταχρηστικών ρητρών», ορίζει τα εξής:

«1. Θεωρείται καταχρηστική κάθε ρήτρα που δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως, καθώς και κάθε πρακτική που δεν προκύπτει από ρητή συμφωνία και που, παρά την απαίτηση καλής πίστεως, δημιουργεί εις βάρος του καταναλωτή και του χρήστη σημαντική ανισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων που απορρέουν από τη σύμβαση.

[…]

3. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας μιας συμβατικής ρήτρας κρίνεται αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή των υπηρεσιών τις οποίες αφορά η σύμβαση και όλες οι περιστάσεις που ίσχυαν κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης, καθώς και όλες οι λοιπές ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης από την οποία αυτή εξαρτάται.

[…]»

7 Κατά το άρθρο 83 του γενικού νόμου περί προστασίας των καταναλωτών και των χρηστών, το οποίο επιγράφεται «Ακυρότητα των καταχρηστικών ρητρών και διατήρηση σε ισχύ της σύμβασης»:

«Οι καταχρηστικές ρήτρες είναι αυτοδικαίως άκυρες και λογίζονται ως μη τεθείσες. Προς τον σκοπό αυτόν, κατόπιν ακροάσεως των διαδίκων, ο δικαστής διαπιστώνει την ακυρότητα των καταχρηστικών ρητρών της σύμβασης, μολονότι η σύμβαση συνεχίζει να δεσμεύει τους συμβαλλομένους υπό τους ίδιους όρους, εάν μπορεί να εξακολουθήσει να ισχύει και χωρίς τις καταχρηστικές ρήτρες.

[…]»

Ο Αστικός Κώδικας

8 Το άρθρο 6, παράγραφος 3, του Código Civil (Αστικού Κώδικα) έχει ως εξής:

«Είναι αυτοδικαίως άκυρες οι πράξεις που αντίκεινται σε αναγκαστικούς και απαγορευτικούς κανόνες, εκτός αν ορίζεται σε αυτούς διαφορετικό αποτέλεσμα για την περίπτωση της παράβασης.»

9 Το άρθρο 1303 του Αστικού Κώδικα προβλέπει τα εξής:

«Κηρυχθείσας άκυρης της ενοχής, οι αντισυμβαλλόμενοι οφείλουν να αποδώσουν αμοιβαίως τα πράγματα που αποτέλεσαν αντικείμενο της σύμβασης με τους καρπούς τους, καθώς και το αντίτιμο με τους αναλογούντες τόκους […]»

10 Κατά την ημερομηνία υπογραφής της επίμαχης στη διαφορά της κύριας δίκης σύμβασης ενυπόθηκου δανείου, το άρθρο 1964 του Αστικού Κώδικα όριζε τα εξής:

«Οι εμπράγματες αξιώσεις υπόκεινται σε εικοσαετή παραγραφή, οι δε ενοχικές αξιώσεις για τις οποίες δεν προβλέπεται ειδική προθεσμία παραγραφής υπόκεινται σε δεκαπενταετή παραγραφή.»

11 Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης, το ανωτέρω άρθρο 1964 τροποποιήθηκε με τον Ley 42/2015 de reforma de la Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (νόμο 42/2015 περί μεταρρυθμίσεως του νόμου 1/2000 για τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), της 5ης Οκτωβρίου 2015 (BOE αριθ. 239, της 6ης Οκτωβρίου 2015, σ. 90240). Μετά την τροποποίηση αυτή, η ανωτέρω διάταξη έχει ως εξής:

«1. Η εμπράγματη αξίωση υπόκειται σε εικοσαετή παραγραφή.

2. Οι ενοχικές αξιώσεις που δεν υπόκεινται σε ειδική παραγραφή παραγράφονται μετά την πάροδο πέντε ετών από την ημερομηνία κατά την οποία μπορεί να απαιτηθεί η εκπλήρωση της οφειλόμενης παροχής. Για τις διαρκείς υποχρεώσεις σε πράξη ή παράλειψη, η παραγραφή αρχίζει με την κάθε παράβαση των υποχρεώσεων αυτών.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

12 Στις 19 Ιανουαρίου 2009 η MF συνήψε με την Banco Santander σύμβαση ενυπόθηκου δανείου. Σύμφωνα με ρήτρα της σύμβασης αυτής, η MF βαρυνόταν, ως δανειολήπτρια, με το σύνολο των σχετικών με τη σύναψή της εξόδων, όπως τα προπαρασκευαστικά έξοδα της συναλλαγής και τα έξοδα και οι φόροι για τη σύσταση υποθήκης και την εγγραφή της στο κτηματολόγιο, τα έξοδα διαχείρισης και τα έξοδα τροποποίησης ή ακύρωσης της σύμβασης (στο εξής: ρήτρα περί εξόδων).

13 Στις 27 Φεβρουαρίου 2023 η MF άσκησε αγωγή ενώπιον του Juzgado de Primera Instancia n.º 8 de La Coruña (πρωτοδικείου αριθ. 8 La Coruña, Ισπανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, με αίτημα να αναγνωριστεί η ακυρότητα της ρήτρας περί εξόδων λόγω του καταχρηστικού χαρακτήρα της. Με την αγωγή αυτή, η MF ζητεί επίσης την επιστροφή ποσού που αντιστοιχεί στο ήμισυ της αμοιβής του συμβολαιογράφου και στο σύνολο των εξόδων εγγραφής στο κτηματολόγιο, πλέον νομίμων τόκων.

14 Η Banco Santander υποστηρίζει ότι η αξίωση επιστροφής του ποσού αυτού έχει παραγραφεί. Πράγματι, μολονότι, κατά τον χρόνο υπογραφής της σύμβασης ενυπόθηκου δανείου, το άρθρο 1964 του Αστικού Κώδικα προέβλεπε ότι η αξίωση αυτή παραγράφεται σε δεκαπέντε έτη, η προθεσμία αυτή τροποποιήθηκε με τον νόμο 42/2015 και μειώθηκε σε πέντε έτη.

15 Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον είναι δυνατόν, υπό το πρίσμα της αρχής της ισοδυναμίας, να αντιμετωπίζονται διαφορετικά η αγωγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί η ακυρότητα ρήτρας φερόμενης ως καταχρηστικής και η αγωγή που στηρίζεται στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, όπως είναι η αγωγή της οποίας έχει επιληφθεί.

16 Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στην ισπανική έννομη τάξη δεν υφίσταται κανένας κανόνας δικαίου ή νομολογία βάσει των οποίων η άσκηση αγωγής με αίτημα την αναγνώριση της ακυρότητας συμβατικής ρήτρας υπόκειται σε διαφορετική αποσβεστική προθεσμία από εκείνη που ισχύει για την αγωγή που στηρίζεται στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Juzgado de Primera Instancia n.º 8 La Coruña (πρωτοδικείο αριθ. 8 La Coruña) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιβαίνει στην οδηγία [93/13] και στην αρχή της ισοδυναμίας η δυνατότητα αποσυνδέσεως της ακυρότητας λόγω καταχρηστικότητας από τα αποτελέσματα που παράγει η ακυρότητα όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, με διατήρηση του απαράγραπτου της αξιώσεως για την κήρυξη της ακυρότητας και ταυτόχρονη πρόβλεψη προθεσμίας παραγραφής όσον αφορά την αξίωση επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων, μολονότι δεν υπάρχει κανόνας του ισπανικού δικαίου ούτε σχετική νομολογία που να εφαρμόζει τον εν λόγω διαχωρισμό σε άλλες έννομες σχέσεις;»

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

18 Η Banco Santander αμφισβητεί το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως για τον λόγο ότι δεν προσδιορίζεται επακριβώς ο υποτιθέμενος εθνικός κανόνας βάσει του οποίου οι αγωγές που στηρίζονται σε παράβαση του εσωτερικού δικαίου αντιμετωπίζονται με ευνοϊκότερο τρόπο από αυτές που στηρίζονται σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης. Επομένως, το Δικαστήριο δεν διαθέτει, κατά την άποψή της, τα αναγκαία στοιχεία του ισπανικού δικαίου για να εξακριβώσει εάν τηρείται η αρχή της ισοδυναμίας.

19 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της εκδοθησόμενης δικαστικής απόφασης να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υπόθεσης, τόσο την αναγκαιότητα προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του απόφασης όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο, τα οποία θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Συνεπώς, εφόσον τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία ή το κύρος κανόνα του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο οφείλει κατ' αρχήν να απαντήσει, εκτός αν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, αν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη αν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στο ερώτημα (απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2024, Kutxabank, C-300/23, EU:C:2024:1026, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

20 Υπενθυμίζεται επίσης ότι η αρχή της ισοδυναμίας συνεπάγεται ότι οι κανόνες εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, οι οποίοι εμπίπτουν στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, δεν πρέπει να είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που ισχύουν για παρόμοιες καταστάσεις εσωτερικής φύσεως (πρβλ. απόφαση της 17ης Μαΐου 2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

21 Στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι στο ισπανικό δίκαιο προβλέπονται αξιώσεις στηριζόμενες στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας των οποίων το καθεστώς παραγραφής δεν διαφέρει από εκείνο της αξίωσης που οδήγησε στην αναγνώριση της ακυρότητας.

22 Από τα ανωτέρω προκύπτει, κατά το αιτούν δικαστήριο, ότι, στην ισπανική έννομη τάξη, οι προϋποθέσεις άσκησης αγωγών στηριζόμενων στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας καταχρηστικής συμβατικής ρήτρας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες στις οποίες υπόκεινται άλλες παρεμφερείς αγωγές που στηρίζονται στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας.

23 Ως εκ τούτου, δεν προκύπτει προδήλως ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, και ειδικότερα της αρχής της ισοδυναμίας, είναι άνευ σημασίας για την απόφαση που καλείται να εκδώσει το αιτούν δικαστήριο ή ότι η ζητούμενη ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης τα οποία αφορά το προδικαστικό ερώτημα δεν έχει σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης.

24 Η Ισπανική Κυβέρνηση εκφράζει επίσης αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, συγκεκριμένα δε αμφισβητεί την παραδοχή στην οποία το αιτούν δικαστήριο στηρίζει την αίτηση αυτή, ήτοι την ύπαρξη, στην εθνική έννομη τάξη, ρύθμισης ή νομολογίας η οποία προβλέπει, γενικώς, ότι η αγωγή με την οποία ζητείται η εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων υπόκειται στην ίδια αποσβεστική προθεσμία με την αγωγή που οδήγησε στην αναγνώριση της ακυρότητας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκφράζει τις ίδιες αμφιβολίες ως προς την ύπαρξη, στο ισπανικό δίκαιο, του εθνικού κανόνα στον οποίον αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο.

25 Εντούτοις, δεν απόκειται στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο του κατά το άρθρο 267 ΣΛΕΕ συστήματος δικαστικής συνεργασίας, να διακριβώνει ή να θέτει εν αμφιβόλω την ακρίβεια της εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου ερμηνείας του εθνικών διατάξεων, δεδομένου ότι η ερμηνεία αυτή εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο οφείλει, οσάκις αποφαίνεται προδικαστικώς επί ερωτημάτων που του υποβάλλει εθνικό δικαστήριο, να δέχεται την ερμηνεία του εθνικού δικαίου, όπως αυτή παρατίθεται από το οικείο δικαστήριο (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2024, Volvo Group Belgium, C-436/23, EU:C:2024:1023, σκέψη 18 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

26 Συνεπώς, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

27 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 καθώς και η αρχή της ισοδυναμίας έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή νομολογία η οποία, ενώ δεν προβλέπει αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση αγωγής με αίτημα την αναγνώριση της ακυρότητας καταχρηστικής ρήτρας περιλαμβανόμενης σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, ορίζει εντούτοις αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση αγωγής με αίτημα την εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, τη στιγμή που, στην εθνική έννομη τάξη, άλλες αγωγές που στηρίζονται στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας δεν υπόκεινται σε αποσβεστική προθεσμία άσκησης διαφορετική από εκείνη στην οποία υπόκειται η αγωγή που οδήγησε στην αναγνώριση αυτή.

28 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, στο ισπανικό δίκαιο, δεν υφίσταται, κατ' αρχήν, καμία περίπτωση κατά την οποία η ακυρότητα και τα αποτελέσματά της υπόκεινται σε δύο διαφορετικά καθεστώτα παραγραφής.

29 Στο πλαίσιο αυτό, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 έχει την έννοια ότι συμβατική ρήτρα η οποία κρίνεται καταχρηστική πρέπει κατ' αρχήν να θεωρείται ως ουδέποτε υπάρξασα και, επομένως, δεν δύναται να παράγει αποτελέσματα έναντι του καταναλωτή. Ως εκ τούτου, η αναγνώριση, με δικαστική απόφαση, του καταχρηστικού χαρακτήρα μιας τέτοιας ρήτρας πρέπει κατ' αρχήν να συνεπάγεται την επαναφορά του καταναλωτή στη νομική και πραγματική κατάσταση στην οποία θα τελούσε αν δεν υπήρχε η εν λόγω ρήτρα. Εντεύθεν συνάγεται ότι η υποχρέωση του εθνικού δικαστή να αποκλείσει την εφαρμογή καταχρηστικής συμβατικής ρήτρας η οποία επιβάλλει την πληρωμή μη οφειλόμενων, όπως αποδεικνύεται, ποσών εμπεριέχει κατ' αρχήν αποτελέσματα επιστροφής αναφορικά με τα εν λόγω ποσά (απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Raiffeisen Bank και BRD Groupe Société Générale, C-698/18 και C-699/18, EU:C:2020:537, σκέψη 54 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

30 Ωστόσο, αφενός, το Δικαστήριο έχει ήδη δεχθεί ότι η προστασία του καταναλωτή δεν είναι απόλυτη και ότι ο καθορισμός εύλογων αποκλειστικών προθεσμιών για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος, για λόγους ασφάλειας δικαίου, είναι σύμφωνος με το δίκαιο της Ένωσης (απόφαση της 22ης Απριλίου 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, σκέψη 57).

31 Αφετέρου, το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία, ενώ δεν προβλέπει αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση αγωγής με αίτημα να αναγνωριστεί η ακυρότητα καταχρηστικής ρήτρας περιλαμβανόμενης σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, ορίζει εντούτοις αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση αγωγής με αίτημα την εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, εφόσον η προθεσμία αυτή δεν είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που ισχύει για παρόμοια ένδικα βοηθήματα της εσωτερικής έννομης τάξης (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστά πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει η έννομη τάξη της Ένωσης και ειδικότερα η οδηγία 93/13 (αρχή της αποτελεσματικότητας) [πρβλ. αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 2020, Raiffeisen Bank και BRD Groupe Société Générale, C-698/18 και C-699/18, EU:C:2020:537, σκέψη 58, και της 8ης Σεπτεμβρίου 2022, D.B.P. κ.λπ. (Ενυπόθηκο δάνειο σε ξένο νόμισμα), C-80/21 έως C-82/21, EU:C:2022:646, σκέψη 90].

32 Όσον αφορά ιδίως την αρχή της ισοδυναμίας, την οποία αφορά το προδικαστικό ερώτημα, υπενθυμίζεται ότι η τήρηση της αρχής αυτής προϋποθέτει ότι ο επίμαχος εθνικός κανόνας εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στις αγωγές που στηρίζονται σε παράβαση του δικαίου της Ένωσης όσο και σε εκείνες που στηρίζονται σε μη τήρηση του εσωτερικού δικαίου και έχουν παρόμοιο αντικείμενο και παρόμοια αιτία (πρβλ. απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Raiffeisen Bank και BRD Groupe Société Générale, C-698/18 και C-699/18, EU:C:2020:537, σκέψη 76 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

33 Επομένως, η οδηγία 93/13 και η αρχή της ισοδυναμίας δεν αντιτίθενται στην πρόβλεψη αποσβεστικής προθεσμίας για την άσκηση αγωγής με αίτημα την εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας καταχρηστικής συμβατικής ρήτρας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, όταν δεν προβλέπεται τέτοια προθεσμία για την άσκηση της αγωγής με την οποία ζητείται η αναγνώριση της ακυρότητας, υπό την προϋπόθεση ότι η προθεσμία αυτή δεν είναι λιγότερο ευνοϊκή από εκείνη που ισχύει για τις αγωγές που στηρίζονται σε μη τήρηση του εσωτερικού δικαίου και έχουν παρόμοιο αντικείμενο και παρόμοια αιτία.

34 Εν προκειμένω, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει εάν οι αγωγές της κύριας δίκης είναι, υπό το πρίσμα του αντικειμένου, της αιτίας και των ουσιωδών στοιχείων τους, παρόμοιες με τις λοιπές κατηγορίες αγωγών που στηρίζονται στο εσωτερικό δίκαιο, στις οποίες αναφέρεται η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Raiffeisen Bank και BRD Groupe Société Générale, C-698/18 και C-699/18, EU:C:2020:537, σκέψη 77).

35 Για τους σκοπούς της εξέτασης αυτής, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να εξακριβώσει εάν η ισπανική έννομη τάξη προβλέπει, σε τομείς διαφορετικούς από εκείνους που καλύπτονται από την οδηγία 93/13, αγωγές στηριζόμενες στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας οι οποίες, υπό το πρίσμα του αντικειμένου, της αιτίας και των ουσιωδών στοιχείων τους, είναι παρόμοιες με εκείνη που άσκησε ενώπιόν του η MF, αλλά για την άσκηση των οποίων δεν προβλέπεται, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο ή νομολογία, αποσβεστική προθεσμία παρόμοια με εκείνη που ισχύει για την τελευταία αυτή αγωγή. Σε καταφατική περίπτωση, η εθνική ρύθμιση που προβλέπει την εν λόγω αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση της αγωγής της κύριας δίκης θα παραβιάζει την αρχή της ισοδυναμίας.

36 Υπό τις συνθήκες αυτές, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει εάν τηρείται εν προκειμένω η αρχή της ισοδυναμίας, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων περί των οποίων γίνεται λόγος στις σκέψεις 32 έως 35 της παρούσας απόφασης [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2018, Staatssecretaris van Veiligheid en justitie (Ανασταλτικό αποτέλεσμα της έφεσης), C-180/17, EU:C:2018:775, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

37 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13 καθώς και η αρχή της ισοδυναμίας έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή νομολογία η οποία, ενώ δεν προβλέπει αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση αγωγής με αίτημα την αναγνώριση της ακυρότητας καταχρηστικής ρήτρας περιλαμβανόμενης σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, ορίζει εντούτοις αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση αγωγής με αίτημα την εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, εφόσον η εθνική έννομη τάξη προβλέπει, σε τομείς διαφορετικούς από εκείνους που καλύπτονται από την οδηγία 93/13, αγωγές στηριζόμενες στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας οι οποίες, υπό το πρίσμα του αντικειμένου, της αιτίας και των ουσιωδών στοιχείων τους, είναι παρόμοιες με την αγωγή με την οποία ζητείται η εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων και των οποίων η άσκηση υπόκειται σε αποσβεστική προθεσμία παρόμοια με εκείνη που ισχύει για την τελευταία αυτή αγωγή.

Επί των δικαστικών εξόδων

38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 6, παράγραφος 1, και το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, καθώς και η αρχή της ισοδυναμίας

έχουν την έννοια ότι:

δεν αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση ή νομολογία η οποία, ενώ δεν προβλέπει αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση αγωγής με αίτημα την αναγνώριση της ακυρότητας καταχρηστικής ρήτρας περιλαμβανόμενης σε σύμβαση συναφθείσα μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή, ορίζει εντούτοις αποσβεστική προθεσμία για την άσκηση αγωγής με αίτημα την εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων, εφόσον η εθνική έννομη τάξη προβλέπει, σε τομείς διαφορετικούς από εκείνους που καλύπτονται από την οδηγία 93/13, αγωγές στηριζόμενες στα αποτελέσματα της αναγνώρισης της ακυρότητας οι οποίες, υπό το πρίσμα του αντικειμένου, της αιτίας και των ουσιωδών στοιχείων τους, είναι παρόμοιες με την αγωγή με την οποία ζητείται η εφαρμογή των αποτελεσμάτων της αναγνώρισης της ακυρότητας όσον αφορά την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων και των οποίων η άσκηση υπόκειται σε αποσβεστική προθεσμία παρόμοια με εκείνη που ισχύει για την τελευταία αυτή αγωγή.

(υπογραφές)